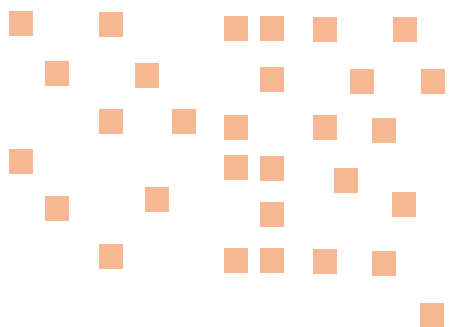

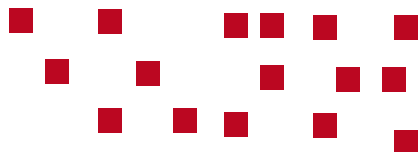
LIBIA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej.**

**DPU-WIKP-424/95/2024
16.02.2024**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Libii

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 7,25 mln

Skład etniczny: Berberowie i Arabowie 97%, inni 3% (w tym Egipcjanie, Grecy, Indusi, Włosi Maltańczycy, Pakistańczycy, Tunezyjczycy, Turcy).

Skład religijny: muzułmanie (sunnici) 96,6%, chrześcijanie 2,7%, buddyści 0,3%, hinduiści <0,1, wyznawcy judaizmu <0,1, religie ludowe <0,1, inne <0,1%^{[1][2]}

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Obalenie w październiku 2011 r. reżimu Muammara Kaddafiego, po 42 latach sprawowania dyktatury, miało uruchomić w Libii proces demokratyczny, jednak szybko doprowadziło do chaosu i wojny domowej. Powstały rywalizujące ze sobą ośrodki władzy, a kilkakrotne, prowadzone pod patronatem ONZ i światowych mocarstw mediacje i próby połączenia ich ponownie w jeden centralny rząd przynosiły jedynie krótkotrwałe sukcesy. Nadal nie udało się przeprowadzić wyborów (ostatnie, kontestowane odbyły się w 2014 r.), wyłonić stabilnych władz i stworzyć jednolitych instytucji państwowych.^{[3][4]}

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Kraj podzielony jest na trzy regiony: wschodni, zachodni i południowy oraz na 22 dystrykty (*muhafazy*); Al-Butnan, Al- Dżabal al-Achdar, Al-Jabal al-Gharbi, Al-Dżafara, Al-Dżufra, Al-Kufra, Al-Mardż, Al-Markab, Al-Wahat, An-Nukat al-Chams, Az-Zawija, Benghazi, Darna, Ghat, Misrata, Murzuk, Nalut, Sabha, Surt, Tarabulus (Tripoli), Wadi al-Hajat, Wadi asz-Szati.^[5]

¹ CIA The World Factbook, Libya, 06.02.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

² US Naval Institute, Libya and US Policy, 07.03.2023, <https://www.documentcloud.org/documents/23698390-libya-and-us-policy-march-7-2023>

³ CIA The World Factbook, Libya, 06.02.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

⁴ US Naval Institute, Libya and US Policy, 07.03.2023, <https://www.documentcloud.org/documents/23698390-libya-and-us-policy-march-7-2023>

⁵ CIA The World Factbook, Libya, 06.02.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Od 2015 r. funkcję głowy państwa sprawuje trzysobowa Libijska Rada Prezydencka, na czele której stoi Muhammad Junis al-Menfi. Bezpośrednie wybory prezydenckie, przewidziane na grudzień 2021r. nie odbyły się.^[6]

Rząd i premier. W Libii po kontestowanych wyborach z 2014 r. nastąpił rozłam władzy, z jednym ośrodkiem funkcjonującym w stolicy kraju, Trypolisie, a drugim – w Tobruku (oba ośrodki parokrotnie tworzyły zjednoczony rząd, jednak za każdym razem po krótkim okresie działania następował powrót do dwuwładzy).^[7]

Cyklicznie wybuchały walki między dwoma obozami, a w kwietniu 2019 r. siły pod dowództwem Haftara (wspierające wschodni rząd) obległy Trypolis. Zawieszenie broni w październiku 2020 r. pozwoliło na utworzenie zjednoczonego rządu tymczasowego - **Rządu Jedności Narodowej** (Government of National Unity, GNU). Jego premierem został w lutym 2021 r. Abdul **Hamid Dabajba** (Dabaiba, Dbeibah), a jego zadaniem było przygotowanie wyborów parlamentarnych i prezydenckich do końca 2021 r.^[8] Gdy nie udało się przeprowadzić wyborów w tym terminie, porozumienie między dwoma ośrodkami władzy upadło, równoległy rząd na wschodzie kraju został reaktywowany, a na jego czele stanął ponownie Fathi Baszaga.^[9]

GNU, który – mimo że nie był w stanie wywiązać się ze swojego zadania – odmówił ustąpienia, kontroluje nadal zachodnią Libię i stolicę kraju Trypolis.^[10] Cieszy się on poparciem Turcji, Kataru, Algierii, Tunezji i Włoch.^{[11][12]}

Natomiast wschodnią część kraju (po tym jak tamtejsza Izba Reprezentantów, uznała, że mandat GNU wygasł i powołała w lutym 2022 r. nowy gabinet) kontroluje **Rząd Stabilności Narodowej** (Government of National Stability, GNS)^[13]. Na stanowisku premiera Fathiego Baszagę zastąpił w marcu 2023 r. **Usama Hamad**.^[14] GNS jest wspierany przez generała **Khalifa Haftara**, jego **Libijską Armię Narodową**

⁶ CIA The World Factbook, Libya, 06.02.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

⁷ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

⁸ The Arab Weekly, New Libyan premier, Abdul Hamid Dbeibah, sworn in, 15.03.2021, <https://the arabweekly.com/new-libyan-premier-abdul-hamid-dbeibah-sworn>

⁹ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

¹⁰ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

¹¹ Congressional Research Service, Libya and U.S. Policy, 15.12.2023, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi0mYzjwa6EAX3ExAIHfDCBgoQFnoECCEQAQ&url=https%3A%2F%2Fcrsreports.congress.gov%2Fproduct%2Fpdf%2F11556&usq=AOvVaw0J_Eb1LGuqtmQEtv3MvV1P&opi=89978449

¹² Jamestown Foundation, In Libyan Quagmire, Front Shifts East From Tripoli to Sirte; Eurasia Daily Monitor Volume: 17 Issue: 84, 11.06.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2031446.html>

¹³ Security Council, Report, Libya, 30.09.2023, <https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2023-10/libya-44.php>

¹⁴ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

(Libya National Army LNA) i sojusznice formacje zbrojne. Rząd i jego partnerzy kontrolują wschodnią część kraju.^[15] Siedzibą GNS jest Syrta.^[16]

Koalicję Haftara wspierają takie kraje jak: Rosja, Grecja, Arabia Saudyjska, ZEA, Egipt i Francja.^{[17][18]}

W połowie 2023 r. przedstawiciele obu ośrodków władzy porozumieli się odnośnie planu utworzenia rządu jedności narodowej, jeszcze zanim zostaną przeprowadzone wybory. Jednocześnie wspólny tzw. Komitet 6+6, w którym znaleźli się reprezentanci obu rządów, miał przygotować ramy prawne, w oparciu o które zostaną przeprowadzone wybory. Zostały one przygotowane, lecz przyjęła je tylko Izba reprezentantów, a odrzuciła Najwyższa Rada Państwa (High State Council). Niemożność porozumienia sprawiła, że dotychczas nie przeprowadzono wyborów, a oba ośrodki władzy funkcjonują nadal.^{[19][20]}

Parlament i wybory parlamentarne. Choć formalnie Libia ma jednoizbowy parlament, to w kraju funkcjonują dwie legislatury: działająca w Tobruku **Izba Reprezentantów** (House of Representatives, wyłoniona w wyborach z 2014 r.) de facto kontrolowana przez generała Chalifę Haftara oraz **High State Council** w Trypolisie (związana z GNU), w skład której wchodzi większość członków wcześniejszego, wybranego w wyborach w 2012 r., General National Congress, a oba ciała są niekiedy przedstawiane jako niższa i wyższa izba parlamentu.^{[21][22][23]}

Ostatnie wybory do Izby Reprezentantów odbyły się w czerwcu 2014 r. Datę kolejnych wyborów kilkakrotnie przesuwano.^[24] Na początku lutego 2021 r. zaangażowane w libijski konflikt strony zgodziły się w sprawie przeprowadzenia wyborów parlamentarnych i wyznaczyły ich datę na 24 grudnia 2021 r. ^{[25][26]} Jednakże wybory się nie odbyły. Dzięki mediacji ze strony misji ONZ ds. Libii (UNSMIL) na początku

¹⁵ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

¹⁶ APNews, Rival Libya PM to set up govt in Sirte after Tripoli clashes, 18.05.2022, <https://apnews.com/article/middle-east-africa-government-and-politics-libya-tripoli-ef2b84a5b38e0b5a9a3ea0edaab1ab6b>

¹⁷ Congressional Research Service, Libya and U.S. Policy, 15/12/2023, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi0mYzjwa6EAxX3ExAIHfDCBgoQFnoECCEQAO&url=https%3A%2F%2Fcrsreports.congress.gov%2Fproduct%2Fpdf%2FIF%2FIF11556&usq=AOvVaw0J_Eb1LGugtM0Etv3MvV1P&opi=89978449

¹⁸ Jamestown Foundation, In Libyan Quagmire, Front Shifts East From Tripoli to Sirte; Eurasia Daily Monitor Volume: 17 Issue: 84, 11.06.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2031446.html> <https://reliefweb.int/report/libya/remarks-srsg-abdoulaye-bathily-security-council-15-february-2024>

¹⁹ UN SC, Political Settlement Among Libya's Main Actors Crucial to Conducting Credible Elections, Special Representative Tells Security Council, 19.12.2023, <https://reliefweb.int/report/libya/political-settlement-among-libyas-main-actors-crucial-conducting-credible-elections-special-representative-tells-security-council>

²⁰ UNSMIL, Remarks by SRSG Abdoulaye Bathily to the Security Council - 15 February 2024, 15.02.2024, <https://reliefweb.int/report/libya/remarks-srsg-abdoulaye-bathily-security-council-15-february-2024>

²¹ Departament of Foreign Affairs and Trade (DFAT), Country Information Report – Libya, 14.12.2018, <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/country-information-reports.aspx>

²² ECFR, A quick guide to Libya's main players, Introduction, https://www.ecfr.eu/mena/mapping_libya_conflict

²³ Istituto per gli studi di politica internazionale, Chaos in Libya: A Background, <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/chaos-libya-background-17108>

²⁴ Aljazeera.com, Libya election to take place in early 2019: UN envoy, 09.11.2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/11/libya-election-place-early-2019-envoy-181109073902372.html>

²⁵ Anadolu Agency, Libyans elect Mohammad Younes Menfi interim president, 05.02.2021, <https://www.aa.com.tr/en/africa/libyans-elect-mohammad-younes-menfi-interim-president/2135334#>

²⁶ BBC News, Libya crisis: Vote to unite splintered nation, 06.02.2021, <https://www.bbc.com/news/world-africa-55955228>

2023 r. obie strony zawarły kolejne porozumienie, zgodnie z którym wybory miały odbyć się jeszcze w 2023 r. Również tym razem nie udało się do nich doprowadzić.^[27]

SYSTEM PRAWNY

W Libii nie ma jednolitego, egzekwowalnego prawa, kraj jest podzielony i targany rywalizacją zbrojną różnych państwowych i pozapaństwowych ośrodków władzy.^[28]

KARA ŚMIERCI

Libijskie prawo przewiduje karę śmierci (m.in. za apostazję). Kary takie bywają rzeczywiście orzekane. W 2022 r. wydano co najmniej 18 takich wyroków (dane te dotyczą tylko zachodniej Libii pozostającej pod kontrolą GNU. Wiadomo, że we wschodniej części kraju sądy wojskowe również wydawały takie wyroki, jednak brak jest wiarygodnych danych liczbowych). Od wybuchu konfliktu w 2011 r. nie odbyła się żadna egzekucja. Należy jednak wziąć pod uwagę, że obecnie nie ma w Libii funkcjonującego jednolitego wymiaru sprawiedliwości, a różne ośrodki władzy i milicje prowadzą własne nie zawsze oparte na prawie systemy sprawiedliwości.^[29]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

W Libii trwa konflikt zbrojny, a sytuacja w zakresie bezpieczeństwa zmienia się dynamicznie. W kraju działa wiele ugrupowań zbrojnych, z których część jest nominalnie podporządkowanych **Rządowi Jedności Narodowej (GNU)** albo **Libijskiej Armii Narodowej (LNA)** generała Haftara i jego **Rządowi Stabilności Narodowej (GNS)** (np. **Tariq Ibn Ziyad Brigade** lub **Tripoli Revolutionaries Brigade**). Jednakże nawet grupy podlegające formalnie władzom (GNU) nie są efektywnie kontrolowane i dowodzone przez władze cywilne. W kraju nie ma zunifikowanych służb porządkowych, odpowiadających za bezpieczeństwo na całym jego terenie. Poszczególne formacje kontrolują sytuację na podlegającym im obszarach, zdarza się również, że wchodzą między sobą w konflikty.^[30]

W Libii obecne są wojska tureckie, które pomogły w odparciu oddziałów generała Haftara spod Trypolisu, a w chwili obecnej stacjonują w regionie libijskiej stolicy (pod koniec 2023 r. władze tureckie przedłużyły ich mandat do początku 2026 r.^[31]).^[32]

²⁷ Reuters, Libyan elections are possible this year, U.N. envoy says, 11.03.2023, <https://www.reuters.com/world/africa/libyan-elections-are-possible-this-year-un-envoy-says-2023-03-11/>

²⁸ CIA The World Factbook, Libya, 06.02.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

²⁹ Amnesty International, Death sentences and executions 2022, 16.05.2023, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/6548/2023/en/>

³⁰ Crisis 24, Libya Country Report, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/03/libya-security-situation-to-likely-remain-unstable-through-at-least-late-april-update-7>

³¹ Agenzia Nova, Turkish Parliament approves extension of military presence in Libya until 2026, 01.12.2023, <https://www.agenzianova.com/en/news/The-Turkish-parliament-approves-the-extension-of-the-military-presence-in-Libya-until-2026/>

³² Aljazeera, Libyan armed factions clash on outskirts of Tripoli, 03.09.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/3/various-libyan-armed-factions-clash-in-tripoli-outskirts>

Po stronie Haftara zaś walczyli rosyjscy najemnicy (z tzw. grupy Wagnera), których było tam około 300, a prasa donosiła, że wbrew embargu Rosja prowadziła dostawy artylerii, czołgów, dronów i amunicji dla sił Haftara.^[33]

W ostatnich latach do najgwałtowniejszych starć dochodziło w 2019 i 2020 r., gdy oddziały gen. Haftara próbowały zdobyć libijską stolicę i oblegały ją niemal przez rok. Po odparciu oddziałów LNA sytuacja uległa pewnej stabilizacji. W październiku 2020 r. przedstawiciele walczących stron podpisali w Genewie porozumienie o trwałym zawieszeniu broni. Zgodnie z jego warunkami grupy zbrojne i siły zaangażowane w konflikt wycofały się z linii frontu i powróciły do baz.^[34] Linia podziału między głównymi siłami – lojalnymi wobec GNU oraz GNS przebiega na zachód od Sytry (por. mapa). Zgodnie z warunkami rozejmu z kraju miały wycofać się w ciągu 3 miesięcy wszystkie obce siły. Tak się jednak nie stało, w Libii pozostały tysiące zagranicznych bojowników (z Syrii, Rosji, Czadu i Sudanu, w tym członkowie prywatnych milicji).^[35] Kiedy nie udało się stworzyć nowego, wspólnego rządu, w maju i sierpniu 2022r. ponownie doszło do walk, a siły Haftara ponownie próbowały zająć Trypolis.^[36] Nie udało się to jednak i na początku 2023r. strony ponownie usiadły do rozmów pokojowych.^[37]

Strefy kontroli w Libii (od zakończenia walk o stolicę w 2020 r. granice wpływów nipozostawały bez zmian)^[38]

Choć siły rządowe ogłosiły na początku 2016 r. zwycięskie zakończenie operacji przeciwko **Państwu Islamskiemu (PI)**, to organizacja nadal stanowi poważne zagrożenie. Jest odpowiedzialna za ataki, które były skierowane przeciwko członkom zagranicznego i dyplomatycznego personelu, międzynarodowym hotelom, ośrodkom handlowym i naftowym oraz członkom rządu i innym oficjalnym instytucjom bezpieczeństwa ^[39]. PI zachowało przyczółki w prowincji Fezzan na południu Libii, odbudowuje również powoli swoją obecność na północy kraju, w północnej Trypolitanii.^[40] Regionalne ugrupowania ekstremistyczne, w tym Al-Kaida w Islamskim Maghrebie, działają w obszarach przygranicznych północnego Mali, Nigru i Algierii. Grupy terrorystyczne w południowej i południowo-zachodniej Libii wykorzystują ten obszar jako bezpieczną przystań i drogę tranzytową.^{[41][42]}

³³ OSW, Rosja wobec Libii: gra na chaosie, 10/04/2019 – w: <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2019-04-10/rosja-wobec-libii-gra-na-chaosie>

³⁴ BBC News, Libya rivals sign ceasefire deal in Geneva, 23.10.2020, <https://www.bbc.com/news/world-africa-54660039>

³⁵ Human Rights Watch, World Report 2024 – Libya, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103190.html>

³⁶ Reuters, Deadly battles erupt across Tripoli, raising fears of wider Libya war, 27.08.2022, <https://www.reuters.com/world/africa/shootouts-blasts-erupt-libyan-capital-amid-political-standoff-2022-08-27/>

³⁷ US Naval Institute, Libya and US Policy, 07.03.2023, <https://www.documentcloud.org/documents/23698390-libya-and-us-policy-march-7-2023>

³⁸ Congressional Research Service, Libya and U.S. Policy, 15.12.2023, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi0mYzjwa6EAxX3ExAIHfDCBgoQFnoECCEQAQ&url=https%3A%2F%2Fcrsreports.congress.gov%2Fproduct%2Fpdf%2FIF%2FIF11556&usq=AOvVaw0J_Eb1LGuqtmQEtv3MvV1P&opi=89978449

³⁹ UK Foreign and Commonwealth Office, Libya, 12.09.2023, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/libya>

⁴⁰ Crisis 24, Libya Country Report, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/libya>

⁴¹ UK Foreign and Commonwealth Office, Libya, 12.09.2023, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/libya>

⁴² UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

Sytuacja na zachodzie kraju i w stolicy Trypolisie. W regionach pod kontrolą GNU w 2022r. sytuacja była bardzo napięta. Mimo obowiązywania porozumienia o zawieszeniu broni dochodziło do starć zbrojnych, szczególnie nasilonych w sierpniu 2022 r. W centrum stolicy, a także na jej obrzeżach doszło do starć, które trwały kilka dni, i pociągnęły za sobą 42 ofiary śmiertelne i 159 rannych (sił zbrojnych obu stron konfliktu oraz cywili).^[43]

Na przestrzeni 2023 r. w regionie zachodnim śmierć poniosło ogółem 85 osób (zarówno wojskowych, jak i cywili).^[44]

Dochodziło także do konfrontacji zorganizowanych grup przestępczych o kontrolę nad szlakami przemytu. Częste były także protesty ludności, która miała ograniczony dostęp do niektórych usług.^[45]

Na wschodzie kraju sytuacja była spokojniejsza, dochodziło tylko do sporadycznych incydentów zbrojnych, aresztowań i porwań.^[46] W 2023 r. w regionie tym w 16 incydentach zbrojnych śmierć poniosły 4 osoby.^[47]

Na południu kraju rozpowszechniona jest przestępczość zorganizowana, grupy przestępcze ścierają się między sobą oraz z LN, dochodzi także do ostrzałów przy południowej granicy.^[48] W odniesieniu do 2023 r. ACLED nie donosi o żadnych ofiarach śmiertelnych związanych z konfliktem w tym regionie.^[49]

Ogółem w 2023 r. ACLED, informuje o 89 ofiarach śmiertelnych (żołnierzach, bojownikach i cywilach) w Libii (w 2022 r. zanotowano ich 166) a do 9 lutego 2024 r. – 6.^[50]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Stan wyjątkowy został wprowadzony w Trypolisie w sierpniu 2022 r.^[51]

WPŁYW KONFLIKTU NA SYTUACJĘ LUDNOŚCI CYWILNEJ

W chwili obecnej, działania zbrojne związane z konfliktem nie toczą się z dużą intensywnością. Nie zanotowano przypadków ludobójstwa ani zbrodni prowadzonych na masową skalę.

⁴³ UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

⁴⁴ ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁴⁵ UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

⁴⁶ UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

⁴⁷ ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁴⁸ UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

⁴⁹ ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵⁰ ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵¹ UN Security Council (Author): United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 9.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

Jak podaje ACLED, w 2023 r. we wszystkich incydentach naruszenia bezpieczeństwa zginęło 11 cywilów, a do 9 lutego 2024 r. – śmierć poniosło 2 cywilów.^[52]

RODZAJE ZAGROŻEŃ DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM

OFIARY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

W trakcie starć między siłami GNU a GNS w sierpniu 2022r. w Trypolisie, śmierć poniosło co najmniej czterech cywili, w tym piętnastoletni chłopak, a 159 osób (w tym 7 dzieci) odniosło ranny. Walczące strony używały ciężkiej broni w terenie zabudowanym. Domy, meczety i inne budynki użyteczności publicznej zostały uszkodzone. Zaatakowano pięć stołecznych szpitali oraz budynek Dyrekcji ds. Zwalczania Nielegalnej Migracji, skąd uciekły setki zatrzymanych imigrantów.^[53]

OFIARY DZIAŁAŃ PARTYZANCKICH

Grupy zbrojne działające na obszarze całego kraju są odpowiedzialne za incydenty pozaprawnych zabójstw, ataków na ludność cywilną, uprowadzenia.^[54] W ostatnim okresie nie było doniesień o tego typu masowych wydarzeniach, chociaż pojawiają się doniesienia o atakach na pojedyncze osoby.^[55] Jednak w przeszłości grupowe pozaprawne egzekucje miały miejsce, o czym świadczą odkrywane masowe groby. Takich egzekucji dopuszczały się lokalne milicje (na przykład al-Kanijat braci al-Kani w Tarhunie w latach 2015-2020) lub grupy sprzymierzone z LNA (na przykład w Abjar na wschód od Benghazi, gdzie pod koniec 2017 r. odkryto masowe groby kilkudziesięciu mężczyzn).^[56]

OFIARY DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Siły bezpieczeństwa sporadycznie podejmują pozaprawne akcje wobec ludności cywilnej. Skala zjawiska jest jednak obecnie niewielka.^[57]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU

Poważnym problemem pozostają miny i niewybuchy, szczególnie niebezpieczne w Trypolisie i okolicach. W czasie konfliktu 2019-2020 i w kolejnych latach wielu cywilów zginęło lub odniosło skutek eksplozji min.^[58]

Walki toczące się od 2011r. zniszczyły znaczną część infrastruktury. Zdarzają się częste wyłączenia prądu i wody, zwłaszcza latem, kiedy istnieje zwiększone

⁵² ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵³ UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

⁵⁴ Amnesty International, Libya: Hold commanders of Tariq Ben Zeyad armed group accountable for 'catalogue of horrors', 19.12.2022, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/12/libya-hold-commanders-of-tariq-ben-zeyad-armed-group-accountable-for-catalogue-of-horrors/>

⁵⁵ ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵⁶ Human Rights Watch, World Report 2022 - Libya, 13.01.2022, <https://www.ecoi.net/en/document/2066557.html>

⁵⁷ ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵⁸ Human Rights Watch, World Report 2024 - Libya, 11.01.2024 <https://www.ecoi.net/en/document/2103190.html>

zapotrzebowanie. Grupy zbrojne atakują stacje dystrybucyjne i zmuszają personel do przekierowywania prądu do wskazanych przez siebie regionów.^[59]

PRZEMOC WOBEC LUDNOŚCI CYWILNEJ NIEZWIĄZANA Z KONFLIKTEM

TERRORYZM

Na terytorium Libii utrzymuje się zagrożenie zamachami terrorystycznymi, jednak w ostatnim czasie zjawisko nie osiąga dużej skali. Komórki Państwa Islamskiego zostały w dużej mierze zlikwidowane. Ataki na małą skalę zdarzają się głównie w pustynnych i słabo kontrolowanych południowych i środkowych częściach kraju.^[60]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

Pozaprawne egzekucje zdarzają się incydentalnie, nie przyjmując masowych rozmiarów. Często dokonują ich niezidentyfikowani sprawcy, a powody nie są znane. W 2023 r. w tego typu incydentach śmierć poniosło 11 osób (8 w zachodniej części kraju oraz 3 we wschodniej). ACLED informuje o 8 incydentach porwań w 2023 r. (nie było w nich ofiar śmiertelnych). W kilku przypadkach zabójstwo lub prwanie miało miejsce po tym, jak ofiara wygłaszała lub zamieściła na portalach internetowych niepochlebne komentarze na temat sił sprawujących kontrolę w danym regionie.^[61]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Libii często dochodzi do niepokojów społecznych, zwłaszcza w formie strajków robotniczych i protestów. Demonstracje często mają miejsce w odpowiedzi na kontrowersyjne kwestie społeczne i polityczne, w tym zagraniczną interwencję w Libii oraz ciągle niedobory waluty i energii elektrycznej. Liczne były protesty wobec niewystarczającej pomocy po przejściu huraganu Daniel we wrześniu 2023 r., który spowodował powódzie, wiele ofiar i poważne zniszczenia, szczególnie na wschodzie kraju, w rejonie Derna. Od 7 października cyklicznie odbywają się demonstracje propalestyńskie, szczególnie w Trypolisie i Benghazi. Wszystkie protesty mogą przerodzić się w zamieszki z użyciem przemocy.^[62]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Niestabilna sytuacja w kraju oraz brak efektywnej kontroli władz sprawiają, że w Libii kwitnie handel ludźmi. Grupy zbrojne, gangi przestępcze i organizacje terrorystyczne

⁵⁹ Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late April /update 7, 01.03.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/03/libya-security-situation-to-likely-remain-unstable-through-at-least-late-april-update-7>

⁶⁰ Crisis24, Libya: Libya Country Report, 28.06.2023, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/libya>

⁶¹ ACLED, Dashboard, Libia, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶² Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late November /update 13, 01.11.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/11/libya-security-situation-likely-to-remain-unstable-through-at-least-late-november-update-13>

są zaangażowane w przemyt ludzi. Zdarza się, że handlarze doprowadzają do śmierci swoich ofiar.^[63]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Deklaracja konstytucyjna przewiduje prawo obywateli do swobodnego przemieszczania się, w tym podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji, chociaż władze kraju mają możliwość ograniczenia tej swobody. Prawo pozwala władzom na ograniczanie swobody poruszania się osoby, którą postrzega jako „zagrożenie dla bezpieczeństwa lub stabilności publicznej”, w oparciu o „wcześniejsze działania lub powiązania z oficjalnym lub nieoficjalnym aparatem lub narzędziem poprzedniego reżimu”^[64]

Działające na terenie Libii milicje utrudniają wewnętrzny przepływ osób, m.in. ze względu na tworzone przez siebie punkty kontrolne. Na niektórych obszarach kobietom odbiera się prawo do swobodnego poruszania się bez męskiej eskorty.^[65]

Rząd Jedności Narodowej (GNU) nie sprawuje kontroli nad ruchem wewnętrznym w zachodniej Libii, chociaż ustanowił tam swoje punkty kontrolne. Również LNA zainstalowała punkty kontrolne wokół Benghazi i Dorny oraz na południu, aby przechwytywać członków organizacji ekstremistycznych. Ponieważ w Libii brakuje jednolitego systemu celnego i imigracyjnego pojawiają się doniesienia, że grupy zbrojne kontrolujące lotniska w kraju przeprowadzają kontrole na osobach chcących podróżować po terytorium kraju lub za granicę.^[66]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Libia należy do krajów wysoko zurbanizowanych, a ponad 80% ludności mieszka w miastach, które zlokalizowane są głównie na północy, na wybrzeżu Morza Śródziemnego. Wnętrze kraju pozostaje słabo zaludnione ze względu na niesprzyjające, pustynne warunki.^[67]

⁶³ Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late November /update 13, 01.11.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/11/libya-security-situation-likely-to-remain-unstable-through-at-least-late-november-update-13>

⁶⁴ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089220.html>

⁶⁵ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089220.html>

⁶⁶ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089220.html>

⁶⁷ CIA, The World Factbook, Libya, 06.02.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/#people-and-society>

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Według danych UNHCR, w sierpniu 2023 r. w Libii było nadal 126 tys. osób wewnątrznie przesiedlonych (w ostatnich latach liczba ta powoli maleje). Wśród tych osób są tysiące dawnych mieszkańców miasta Tawargha, którzy zostali wypędzeni z Misratty przez grupy walczące przeciwko Kaddafiemu w 2011 r. i nie byli w stanie powrócić z powodu celowego zniszczenia miasta i braku usług publicznych. Liczba ta obejmuje również tysiące rodzin przymusowo wysiedlonych przez LNA z Bengazi, Adżdabiji i Dorny po 2014 r.^[68]

Kolejne 43,5 tys. osób (w tym 16 tys. dzieci) zostało przesiedlonych wskutek powodzi spowodowanych 10 września 2023 r. przez huragan Daniel, który uszkodził dwie tamy w okolicach Dorny i wywołując zalanie szerokich połaci terenu.^[69]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Brak jest informacji na temat skali emigracji Libijczyków zagranicę, natomiast Libia, mimo braku stabilności i bezpieczeństwa, jest krajem przeznaczenia i tranzytu dużej ilości migrantów z wnętrza kontynentu afrykańskiego.^[70]

PODSUMOWANIE

Obalenie w październiku 2011 r. reżimu Muammara Kaddafiego miało uruchomić w Libii proces demokratyczny, jednak szybko doprowadziło do chaosu i wojny domowej. Od tego czasu Libia jest ciągle w procesie ciągłych zmian ustrojowych, próbując stworzyć stabilny rząd.

Kraj jest podzielony obecnie na dwie strefy kontroli rywalizujących ośrodków władzy, wschodnią, kontrolowaną przez GNS oraz zachodnią, pod kontrolą GNU. W ostatnim okresie granice stref kontroli nie ulegały większym zmianom.

Od 2020r., kiedy zawarte zostało porozumienie o zawieszeniu broni, skala walk znacząco się zmniejszyła, chociaż od czasu do czasu mają miejsce krótkotrwałe starcia. Pod koniec sierpnia 2022 r. wybuchły walki w stolicy kraju Trypolisie, jednak trwały zaledwie kilka dni. Cały czas toczą się rozmowy pokojowe pod egidą ONZ, jednak nie udało się dotychczas uzyskać trwałego porozumienia odnośnie zjednoczenia obu ośrodków władzy i przeprowadzenia wyborów.

Ludność cywilna nie jest obecnie zagrożona atakami grup zbrojnych o powszechnej, masowej skali. Bywa jednak sporadycznie przypadkową ofiarą starć zbrojnych pomiędzy nimi, a także wybuchów min, i zamachów na konkretne osoby, uważanych za wrogów przez obie strony.

⁶⁸ Human Rights Watch, World Report 2024 - Libya, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103190.html>

⁶⁹ Human Rights Watch, World Report 2024 - Libya, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103190.html>

⁷⁰ UN High Commissioner for Refugees, published by ReliefWeb: UNHCR Update; Libya; 18 April 2023, 18.04.2023 <https://reliefweb.int/attachments/03caf859-b21b-4b5d-b321-cd41eabeb02b/UNHCR%20Libya%20Update%2018%20April%202023.pdf>

Wewnętrzne przesiedlenia obecnie nie występują dużej skali. Obecnie obserwuje się powroty IDPs na obszary poprzedniego zamieszkania.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

Projekt graficzny: Studio Inemadi, przygotowany w ramach projektu nr 2/1-2015/BK-FAMI „Zwiększenie zdolności pracowników DPU UDSC do zbierania, gromadzenia, analizy i rozpowszechniania informacji o krajach pochodzenia, 2017-2022”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w zakresie Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji – „Bezpieczna przystań”.

BIBLIOGRAFIA:

1. ACLED, Dashbord, Libia, <https://acleddata.com/dashboard///dashboard>
2. Agenzia Nova, Turkish Parliament approves extension of military presence in Libya until 2026, 01.12.2023, <https://www.agenzianova.com/en/news/The-Turkish-parliament-approves-the-extension-of-the-military-presence-in-Libya-until-2026/>
3. Aljazeera, Libyan armed factions clash on outskirts of Tripoli, 03.09.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/3/various-libyan-armed-factions-clash-in-tripoli-outskirts>
4. Aljazeera, Libya election to take place in early 2019: UN envoy, 09.11.2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/11/libya-election-place-early-2019-envoy-181109073902372.html>
5. Amnesty International, Death sentences and executions 2022, 16.05.2023, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/6548/2023/en/>
6. Amnesty International, Libya: Hold commanders of Tariq Ben Zeyad armed group accountable for 'catalogue of horrors', 19.12.2022, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/12/libya-hold-commanders-of-tariq-ben-zeyad-armed-group-accountable-for-catalogue-of-horrors/>
7. Anadolu Agency, Libyans elect Mohammad Younes Menfi interim president, 05.02.2021, <https://www.aa.com.tr/en/africa/libyans-elect-mohammad-younes-menfi-interim-president/2135334/>
8. APNews, Rival Libya PM to set up govt in Sirte after Tripoli clashes, 18.05.2022, <https://apnews.com/article/middle-east-africa-government-and-politics-libya-tripoli-ef2b84a5b38e0b5a9a3ea0edaab1ab6b>
9. BBC News, Libya crisis: Vote to unite splintered nation, 06.02.2021, <https://www.bbc.com/news/world-africa-55955228>
10. BBC News, Libya rivals sign ceasefire deal in Geneva, 23.10.2020, <https://www.bbc.com/news/world-africa-54660039>
11. CIA The World Factbook, Libya, 06.02.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>
12. Congressional Research Service, Libya and U.S. Policy, 15.12.2023, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi0mYzjwa6EAX3ExAIHfDCBgoQFnoECCEQAQ&url=https%3A%2F%2Fcrsreports.congress.gov%2Fproduct%2Fpdf%2FIF%2FIF11556&usg=A0vVaw0J_Eb1LGuqtmQEt v3MvV1P&opi=89978449
13. Crisis24, Libya: Libya Country Report, 28.06.2023, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/libya>
14. Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late April /update 7, 01.03.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/03/libya-security-situation-to-likely-remain-unstable-through-at-least-late-april-update-7>

15. Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late November /update 13, 01.11.2023,
<https://crisis24.garda.com/alerts/2023/11/libya-security-situation-likely-to-remain-unstable-through-at-least-late-november-update-13>
16. Departament of Foreign Affairs and Trade (DFAT), Country Information Report – Libya, 14.12.2018, <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/country-information-reports.aspx>
17. ECFR, A quick guide to Libya's main players, Introduction,
https://www.ecfr.eu/mena/mapping_libya_conflict
18. Human Rights Watch, World Report 2022 - Libya, 13.01.2022,
<https://www.ecoi.net/en/document/2066557.html>
19. Human Rights Watch, World Report 2024 - Libya, 11.01.2024,
<https://www.ecoi.net/en/document/2103190.html>
20. International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>
21. Istituto per gli studi di politica internazionale, Chaos in Libya: A Background,
<https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/chaos-libya-background-17108>
22. Jamestown Foundation, In Libyan Quagmire, Front Shifts East From Tripoli to Sirte; Eurasia Daily Monitor Volume: 17 Issue: 84, 11.06.2020,
<https://www.ecoi.net/en/document/2031446.html>
23. OSW, Rosja wobec Libii: gra na chaosie, 10.04.2019,
<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2019-04-10/rosja-wobec-libii-gra-na-chaosie>
24. Reuters, Deadly battles erupt across Tripoli, raising fears of wider Libya war, 27.08.2022, <https://www.reuters.com/world/africa/shootouts-blasts-erupt-libyan-capital-amid-political-standoff-2022-08-27/>
25. Reuters, Libyan elections are possible this year, U.N. envoy says, 11.03.2023,
<https://www.reuters.com/world/africa/libyan-elections-are-possible-this-year-un-envoy-says-2023-03-11/>
26. Security Council, Report, Libya, 30.09.2023,
<https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2023-10/libya-44.php>
27. The Arab Weekly, New Libyan premier, Abdul Hamid Dbeibah, sworn in, 15.03.2021, <https://the arabweekly.com/new-libyan-premier-abdul-hamid-dbeibah-sworn>
28. UK Foreign and Commonwealth Office, Libya, 12.09.2023,
<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/libya>
29. UN High Commissioner for Refugees, published by ReliefWeb: UNHCR Update; Libya; 18 April 2023, 18.04.2023
<https://reliefweb.int/attachments/03caf859-b21b-4b5d-b321-cd41eabeb02b/UNHCR%20Libya%20Update%2018%20April%202023.pdf>

30. UN SC, Political Settlement Among Libya's Main Actors Crucial to Conducting Credible Elections, Special Representative Tells Security Council, 19.12.2023, <https://reliefweb.int/report/libya/political-settlement-among-libyas-main-actors-crucial-conducting-credible-elections-special-representative-tells-security-council>
31. UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>
32. UNSMIL, Remarks by SRSG Abdoulaye Bathily to the Security Council - 15 February 2024, 15.02.2024, <https://reliefweb.int/report/libya/remarks-srsg-abdoulaye-bathily-security-council-15-february-2024>
33. US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089220.html>
34. US Naval Institute, Libya and US Policy, 07.03.2023, <https://www.documentcloud.org/documents/23698390-libya-and-us-policy-march-7-2023>